WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO DLA KLASY 5

Obszar / wymaganie	1 – niedostateczna	2 – dopuszczająca	3 – dostateczna	4 – dobra	5 – bardzo dobra	6 – celująca
I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE – SŁUCHANIE	Nie rozumie podstawowego sensu słuchanych wypowiedzi i utworów; nie potrafi wskazać najważniejszych informacji.	Skupia uwagę na krótkiej wypowiedzi; rozumie jej ogólny sens i polecenia; wskazuje informacje podane wprost; rozpoznaje podstawowe intencje nadawcy; reaguje słownie i niewerbalnie.	Słucha ze zrozumieniem; wybiera najważniejsze informacje; tworzy prostą notatkę; rozpoznaje nastrój; własnymi słowami przedstawia sens wysłuchanej wypowiedzi i formułuje pytania.	Koncentruje się na dłuższej wypowiedzi; odróżnia informacje ważne od mniej ważnych; samodzielnie tworzy notatkę, plan lub schemat; rozpoznaje intencję nadawcy i sens przenośny utworu.	Samodzielnie i krytycznie selekcjonuje informacje; tworzy notatkę dostosowaną do celu; rozpoznaje nastrój i intencje; wyjaśnia przenośny sens utworów; formułuje spójne stanowisko wobec wysłuchanej wypowiedzi.	Samodzielnie, trafnie i pogłębienie odczytuje oraz wyjaśnia przenośny i symboliczny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich.
CZYTANIE – rozumienie tekstu	Nie rozumie ogólnego sensu czytanego tekstu; nie potrafi odnaleźć podstawowych informacji.	Rozpoznaje nadawcę i odbiorcę; wskazuje informacje wyrażone wprost; rozumie ogólny sens tekstu; czyta w miarę płynnie i poprawnie.	Określa temat i główną myśl tekstu; przytacza informacje; oddziela fakty od opinii; czyta płynnie, poprawnie artykułuje i intonuje; rozpoznaje znaczenie przenośne wyrazów.	Wyszukuje informacje wyrażone pośrednio; oddziela informacje ważne od drugorzędnych i fakty od opinii; formułuje wnioski; interpretuje tekst głosowo; rozumie funkcję poszczególnych części wypowiedzi.	Szczegółowo analizuje temat i główną myśl tekstu na poziomie dosłownym i przenośnym; selekcjonuje informacje, wykorzystuje je w innych wypowiedziach; interpretuje tekst głosowo, uwzględniając	Samodzielnie czyta ze zrozumieniem na poziomie semantycznym i krytycznym także teksty spoza lektur; twórczo wykorzystuje informacje z różnych rodzajów tekstów i materiałów.

Obszar / wymaganie	1 – niedostateczna	2 – dopuszczająca	3 – dostateczna	4 – dobra	5 – bardzo dobra	6 – celująca
					emocje, intonację i interpunkcję.	
CZYTANIE – budowa i formy tekstu	Nie rozpoznaje podstawowych elementów budowy wypowiedzi ani prostych form użytkowych.	Rozpoznaje tytuł, wstęp, rozwinięcie i zakończenie; posługuje się akapitami; rozpoznaje życzenia, ogłoszenie, instrukcję i przepis; odczytuje informacje z tabeli, schematu i notatki.	Rozpoznaje cechy wymienionych form użytkowych; wybiera potrzebne informacje z instrukcji, tabeli, notatki i schematu; wskazuje części składowe wypowiedzi.	Rozumie funkcję tytułu, wstępu, rozwinięcia, zakończenia i akapitów; rozpoznaje elementy konstrukcyjne i stylistyczne zaproszenia, ogłoszenia, instrukcji, przepisu, życzeń, listu oficjalnego i relacji.	Świadomie analizuje konstrukcję tekstu; funkcjonalnie wykorzystuje akapity; twórczo korzysta z treści artykułów, instrukcji, przepisów, tabel, schematów i notatek.	Samodzielnie i twórczo wykorzystuje informacje zawarte w różnorodnych materiałach do tworzenia własnych wypowiedzi.
DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE	Nie potrafi samodzielnie korzystać z podstawowych źródeł informacji.	Wie, do czego służą słownik ortograficzny, słownik wyrazów bliskoznacznych i słownik poprawnej polszczyzny; z pomocą nauczyciela korzysta ze słowników.	Sprawdza pisownię w słowniku ortograficznym; korzysta ze słowników i wybiera potrzebne informacje z encyklopedii, czasopisma czy stron internetowych.	Samodzielnie korzysta ze słowników i różnych źródeł; wyszukuje potrzebne informacje i porównuje ich treść.	Systematycznie korzysta ze słowników; konfrontuje informacje z różnych źródeł; wykorzystuje je do wzbogacania własnych wypowiedzi.	Twórczo wykorzystuje informacje z różnych źródeł; świadomie korzysta ze słowników, poradników i innych materiałów, aby doskonalić własne wypowiedzi.
ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE – środki stylistyczne	Nie rozpoznaje podstawowych środków stylistycznych omawianych na lekcjach.	Z pomocą rozpoznaje apostrofę, powtórzenie, zdrobnienie, uosobienie, ożywienie, obraz poetycki i wyraz dźwiękonaśladowczy.	Nazywa poznane środki stylistyczne i dostrzega ich podstawową funkcję; rozpoznaje podmiot liryczny.	Samodzielnie odnajduje środki stylistyczne i objaśnia ich znaczenie oraz funkcję w utworze.	Szczegółowo analizuje środki stylistyczne, obrazy poetyckie i ich funkcje; wyjaśnia znaczenia przenośne.	Samodzielnie interpretuje środki artystyczne i wykorzystuje wiedzę o nich do pogłębionej interpretacji tekstu.
ANALIZOWANIE I	Nie rozpoznaje	Zna pojęcia: autor,	Rozpoznaje podmiot	Rozpoznaje autora,	Nie utożsamia autora,	Samodzielnie

Obszar / wymaganie	1 – niedostateczna	2 – dopuszczająca	3 – dostateczna	4 – dobra	5 – bardzo dobra	6 – celująca
INTERPRETOWANIE – liryka	podstawowych elementów wiersza.	adresat, bohater wiersza, wers, zwrotka, rym, refren, rytm; odróżnia wiersz od prozy.	liryczny, wers, zwrotkę, rym i refren; dostrzega obrazowanie poetyckie.	adresata i bohatera wiersza; rozumie rolę podmiotu lirycznego; wskazuje obrazy poetyckie i ich funkcję.	podmiotu lirycznego, adresata i bohatera; szczegółowo interpretuje obrazy poetyckie oraz funkcję rytmu, rymu, wersu i zwrotki.	interpretuje utwory poetyckie, także spoza omawianego materiału, dostrzegając ich sensy metaforyczne i symboliczne.
ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE – epika	Nie rozpoznaje podstawowych elementów świata przedstawionego.	Rozpoznaje bohatera, akcję, fabułę, wątek i punkt kulminacyjny; rozumie podstawową rolę narratora.	Nazywa elementy świata przedstawionego; rozpoznaje narratora pierwszo- i trzecioosobowego.	Analizuje narratora, akcję, fabułę, wątek i punkt kulminacyjny; dostrzega funkcję tych elementów.	Objaśnia funkcję elementów świata przedstawionego i różnice między narracją pierwszo- i trzecioosobową.	Porównuje funkcje elementów świata przedstawionego w różnych utworach i wykorzystuje te obserwacje w samodzielnej interpretacji.
ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE – gatunki i teksty kultury	Nie rozpoznaje omawianych gatunków i podstawowych tekstów kultury.	Z pomocą rozpoznaje mit, bajkę, przypowieść i nowelę; zna pojęcie morału; odróżnia tekst literacki od użytkowego, wiersz od prozy; rozpoznaje film, przedstawienie, słuchowisko i plakat społeczny.	Wskazuje cechy mitu, bajki, przypowieści i noweli; wyjaśnia morał i przesłanie; zna podstawowe pojęcia filmowe: gra aktorska, reżyser, adaptacja, ekranizacja.	Identyfikuje gatunki i omawia ich cechy; odczytuje przesłanie; interpretuje film, przedstawienie, słuchowisko i plakat; zna pojęcia: kadr, ujęcie, scenariusz i podstawowe gatunki filmowe.	Interpretuje teksty kultury na poziomie dosłownym i przenośnym; funkcjonalnie posługuje się terminologią filmową i radiową.	Dostrzega cechy mitu, bajki czy przypowieści w innych tekstach kultury; porównuje różne przekazy i rozpoznaje ich cele, np. informacyjne, rozrywkowe i reklamowe.
BOHATER I WARTOŚCI	Nie potrafi scharakteryzować bohatera ani ocenić jego postępowania.	Wskazuje podstawowe cechy bohatera i z pomocą ocenia jego postępowanie w odniesieniu do prostych wartości.	Charakteryzuje bohatera i uzasadnia ocenę jego postawy; dostrzega wartości, np. przyjaźń, miłość, wrogość, nienawiść.	Charakteryzuje bohaterów na podstawie ich zachowań i decyzji; uzasadnia ocenę ich postaw.	Pogłębienie analizuje i ocenia bohaterów, porównuje ich postawy i konfrontuje je z własnymi doświadczeniami oraz	Odnosi postawy bohaterów do szerszych problemów i rzeczywistości; samodzielnie formułuje wnioski i interpretuje ich

Obszar / wymaganie	1 – niedostateczna	2 – dopuszczająca	3 – dostateczna	4 – dobra	5 – bardzo dobra	6 – celująca
					innymi utworami.	znaczenie.
II. TWORZENIE WYPOWIEDZI – MÓWIENIE	Nie potrafi w sposób komunikatywny wypowiedzieć się na prosty temat ani uczestniczyć w rozmowie.	Nawiązuje kontakt, przestrzega zasad grzeczności; odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej; formułuje proste pytania, odpowiedzi, prośby, odmowy, wyjaśnienia i zaproszenia.	Dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji; formułuje pytania otwarte; odpowiada pełnymi zdaniami; wypowiada się logicznie i w uporządkowany sposób.	Przedstawia własne zdanie, uzasadnia je; wypowiada się jako świadek lub uczestnik wydarzeń; aktywnie uczestniczy w rozmowie o lekturze i filmie; stosuje poprawne formy gramatyczne.	Formułuje wyczerpujące, poprawne i stylistycznie dojrzałe wypowiedzi; stosuje bogate słownictwo, frazeologizmy i właściwą intonację; świadomie wykorzystuje pauzę, tempo, barwę głosu, mimikę i gest.	Samodzielnie przedstawia stanowisko, proponuje rozwiązania problemów; podejmuje rozmowę także o lekturach spoza kanonu i zestawia je z innymi dziełami; interpretuje metaforyczne i symboliczne treści.
MÓWIENIE – opis, opowiadanie, recytacja	Nie potrafi samodzielnie opowiedzieć ani opisać prostego wydarzenia, postaci czy przedmiotu.	W kilku zdaniach opisuje obraz, ilustrację, plakat, miejsce, postać lub przedmiot; opowiada o wydarzeniach; recytuje tekst z pamięci.	Opowiada chronologicznie, streszcza i relacjonuje wydarzenia; tworzy uporządkowany opis; recytuje z oddaniem ogólnego nastroju.	Tworzy logiczne i bogatsze opisy; stosuje słownictwo dotyczące wyglądu, charakteru, ocen, emocji i uczuć; recytuje z wykorzystaniem pauz i barwy głosu.	Tworzy przemyślane, szczegółowe opisy; swobodnie opowiada i streszcza; interpretuje recytowany tekst, stosując akcenty logiczne, pauzy i odpowiednie tempo.	Twórczo interpretuje teksty i dzieła plastyczne; świadomie dobiera środki językowe i pozawerbalne do celu wypowiedzi.

Obszar / wymaganie	1 – niedostateczna	2 – dopuszczająca	3 – dostateczna	4 – dobra	5 – bardzo dobra	6 – celująca
PISANIE – poprawność językowa i ortografia	Nie potrafi stworzyć poprawnej, komunikatywnej wypowiedzi pisemnej; nie stosuje podstawowych zasad zapisu.	Stosuje wielką literę i podstawowe znaki interpunkcyjne; zna podstawowe zasady pisowni ó–u, rz–ż, ch–h oraz „nie”; próbuje stosować je w praktyce.	Najczęściej poprawnie stosuje poznane zasady ortograficzne i interpunkcyjne; zna najważniejsze wyjątki; poprawnie zapisuje nazwy własne.	Stosuje poznane zasady ortografii i interpunkcji także w mniej typowych sytuacjach; dostrzega i poprawia błędy.	Pisze poprawnie ortograficznie i interpunkcyjnie; zna i stosuje wyjątki; samodzielnie dokonuje autokorekty tekstu.	Wykazuje szczególną dbałość o bezbłędność zapisu; świadomie wykorzystuje wiedzę ortograficzną i interpunkcyjną w twórczym pisaniu.
PISANIE – formy użytkowe	Nie potrafi stworzyć podstawowej formy użytkowej nawet z pomocą.	Z pomocą tworzy list oficjalny, wywiad, plan ramowy i szczegółowy, ogłoszenie, zaproszenie, instrukcję, przepis, notatkę i streszczenie.	Samodzielnie tworzy większość poznanych form, zachowując ich podstawowe elementy i układ.	Poprawnie tworzy wszystkie poznane formy użytkowe, uwzględniając ich charakterystyczne elementy.	Sprawnie i bezbłędnie tworzy list oficjalny, wywiad, plany, ogłoszenie, zaproszenie, instrukcję, przepis, różne formy notatki i streszczenie.	Twórczo i samodzielnie wykorzystuje poznane formy, dostosowując je do celu, odbiorcy i sytuacji.
PISANIE – opowiadanie i streszczenie	Nie potrafi uporządkować wydarzeń ani stworzyć spójnego tekstu.	Pisze krótkie opowiadanie odtwórcze lub twórcze; zachowuje podstawową kolejność wydarzeń.	Tworzy spójne opowiadanie, zachowuje chronologię; wprowadza podstawowe elementy opisu; tworzy krótkie streszczenie.	Pisze uporządkowane opowiadanie, stosuje określenia następstwa czasowego, wprowadza dialog i elementy opisu; poprawnie streszcza utwór.	Tworzy szczegółowe, pomysłowe i wyczerpujące opowiadania; świadomie wprowadza dialog i różne formy wypowiedzi; różnicuje język narratora i bohaterów; zachowuje hierarchię wydarzeń w streszczeniu.	Tworzy oryginalne, twórcze wypowiedzi, świadomie przekształca materiał literacki i wykorzystuje poznane środki kompozycyjne.
PISANIE – opis i	Nie potrafi	Tworzy kilkuzdaniowy	Tworzy	Tworzy szczegółowy	Tworzy dobrze	Tworzy samodzielne,

Obszar / wymaganie	1 – niedostateczna	2 – dopuszczająca	3 – dostateczna	4 – dobra	5 – bardzo dobra	6 – celująca
					skomponowany, szczegółowy opis;	
argumentowanie	stworzyć logicznego opisu ani uzasadnić własnego zdania.	opis obrazu, rzeźby lub plakatu; formułuje proste własne zdanie.	uporządkowany opis, stosuje słownictwo określające położenie elementów; podaje proste uzasadnienie.	opis, wykorzystuje słownictwo dotyczące ocen, opinii i emocji; uzasadnia własne zdanie przykładami.	dobiera bogate słownictwo; rozwija własne stanowisko i popiera je odpowiednimi przykładami, także z lektury.	twórcze wypowiedzi o oryginalnym ujęciu tematu, właściwie dobierając argumenty, kompozycję i środki językowe.
PISANIE – kompozycja, akapity, cytat	Nie zachowuje podstawowej spójności i czytelności tekstu.	Stara się stosować akapity i zachować czytelność; przepisuje cytat w cudzysłowie.	Stosuje co najmniej trzy akapity; zachowuje logiczną kompozycję; wyszukuje i zapisuje cytaty.	Świadomie stosuje akapity; dba o estetykę i spójność tekstu; poprawnie wprowadza cytaty.	Konsekwentnie stosuje akapity; dba o przejrzystość i estetykę; sprawnie wyszukuje, wiernie zapisuje i płynnie wprowadza cytaty; dokonuje pełnej autokorekty.	Wykorzystuje kompozycję, cytaty i środki językowe w sposób twórczy i świadomy, dostosowując je do celu własnej wypowiedzi.
III. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE – SŁOWNICTWO	Nie opanował podstawowego zasobu pojęć i nie potrafi świadomie posługiwać się słownictwem.	Rozpoznaje zdrobnienia; dobiera proste wyrazy bliskoznaczne; tworzy podstawowe związki wyrazowe.	Wykorzystuje zdrobnienia, synonimy i antonimy; tworzy poprawne związki wyrazowe.	Wzbogaca wypowiedzi synonimami, antonimami, zdrobnieniami i frazeologizmami.	Świadomie dobiera słownictwo do formy, celu i odbiorcy; sprawnie wykorzystuje synonimy, antonimy, zdrobnienia i związki frazeologiczne.	Twórczo i świadomie wykorzystuje wiedzę leksykalną, wzbogacając i indywidualizując własne wypowiedzi.
SKŁADNIA	Nie rozpoznaje podstawowych typów wypowiedzeń ani podmiotu i	Rozpoznaje zdania pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte, zdania złożone i równoważniki; wskazuje podmiot i	Rozpoznaje i tworzy poznane typy zdań; wskazuje związki wyrazowe i określenia; tworzy	Sprawnie rozpoznaje i tworzy zdania pojedyncze i złożone oraz równoważniki; rozbudowuje zdania o	Swobodnie stosuje różnorodne konstrukcje składniowe; buduje ciekawe i spójne	Twórczo wykorzystuje wiedzę składniową, świadomie kształtując konstrukcję własnych wypowiedzi i

Obszar / wymaganie	1 – niedostateczna	2 – dopuszczająca	3 – dostateczna	4 – dobra	5 – bardzo dobra	6 – celująca
	orzeczenia.	orzeczenie; rozpoznaje podstawowe typy wypowiedzeń i określenia.	wykres zdania pojedynczego.	przydawki, dopełnienia i okoliczniki; poprawnie tworzy wykres.	zdania; świadomie dobiera ich typ do sytuacji komunikacyjnej; dba o poprawność składniową i interpunkcję.	wykorzystując różnorodne środki składniowe.
FLEKSJA	Nie rozpoznaje podstawowych części mowy i nie potrafi ich odmieniać.	Odmienia według wzoru rzeczownik, czasownik, przymiotnik, liczebnik i zaimek; rozpoznaje czasy i tryby czasownika; odróżnia części mowy odmienne i nieodmienne.	Rozpoznaje i odmienia poznane części mowy; określa ich formę gramatyczną; rozpoznaje typy liczebników i funkcje zaimków; zna formy nieosobowe czasownika.	Poprawnie odmienia rzeczowniki, czasowniki, przymiotniki, liczebniki i zaimki; stosuje różne czasy i tryby; poprawnie używa zaimków, przyimków, partykuł i wykrzykników.	Bezbłędnie określa formy gramatyczne; poprawnie stosuje wszystkie poznane części mowy; wykorzystuje wiedzę o obocznościach w odmianie do poprawnego zapisu; świadomie dobiera krótsze i dłuższe formy zaimków.	Świadomie i twórczo wykorzystuje wiedzę fleksyjną w tworzeniu, analizowaniu i doskonaleniu własnych wypowiedzi.
FONETYKA	Nie odróżnia głoski od litery i nie potrafi podzielić wyrazu na sylaby.	Zna alfabet; odróżnia głoskę od litery; dzieli wyrazy na głoski, litery i sylaby; z pomocą rozpoznaje podstawowe rodzaje głosek; zna podstawowe zasady akcentowania.	Samodzielnie dzieli wyrazy na głoski, litery i sylaby; rozpoznaje głoski twarde, miękkie, dźwięczne, bezdźwięczne, ustne i nosowe; stosuje podstawowe zasady akcentowania.	Wykorzystuje wiedzę o różnicach między wymową a pisownią; poprawnie rozpoznaje rodzaje głosek i stosuje zasady akcentowania.	Biegle wykorzystuje wiedzę fonetyczną w poprawnym zapisie wyrazów; poprawnie rozpoznaje wszystkie poznane rodzaje głosek i stosuje także nietypowe zasady akcentowania.	Twórczo i świadomie wykorzystuje wiedzę fonetyczną w analizie języka i doskonaleniu własnych wypowiedzi.

Przy ustalaniu rocznej oceny klasyfikacyjnej nauczyciel **może** uwzględnić systematyczne wykonywanie przez ucznia nieobowiązkowych pisemnych prac domowych jako jeden z elementów przemawiających za ustaleniem oceny wyższej, jeżeli osiągnięcia edukacyjne ucznia odpowiadają wymaganiom na tę ocenę.

Za systematyczne wykonywanie prac domowych uznaje się co najmniej 80 % zadanych prac, w wyznaczonych terminach, samodzielne, zgodnie z poleceniem nauczyciela i z należytą starannością.

Wykonanie pojedynczych prac lub mniejszej niż wymagane 80% liczby prac nie jest uznawane za systematyczność w ich realizacji.

Nauczyciel sprawdza każdą wykonaną pracę i przekazuje uczniowi informację zwrotną. W dzienniku odnotowuje się datę wykonania pracy. Wpisanie daty oznacza, że praca została wykonana zgodnie z wymaganiami określonymi przez nauczyciela.

Samo spełnienie kryterium systematycznego wykonywania prac domowych nie powoduje automatycznego podwyższenia rocznej oceny klasyfikacyjnej.

W zakresie lektur obowiązkowych i uzupełniających omawianych w danej klasie uczeń na odpowiednim dla uzyskania danej oceny poziomie wykazuje się znajomością treści utworów, rozpoznaje i charakteryzuje ich problematykę, bohaterów, wydarzenia i motywy, analizuje i interpretuje teksty, odwołuje się do nich w wypowiedziach ustnych i pisemnych oraz wykorzystuje wiedzę o lekturach do formułowania argumentów i wniosków.